

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**ФІЛОЛОГІЧНА ОСВІТА:
ТЕОРІЯ, МЕТОДИКА, ПРАКТИКА**

Збірник наукових праць

Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету

Заснований в 2009 році

Рівне
Видавець Ю. Кукса
2025

Філологічна освіта: теорія, методика практика: Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Рівне: Ю. Кукса, 2025. 108 с.

ISBN 978-617-8672-32-4

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем викладання іноземної мови, філології, теоретико-методологічних, культурологічних, літературознавчих, мовознавчих проблем спілкування.

Матеріали можуть бути корисними для науковців, працівників навчальних закладів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Совтис Наталія Миколаївна – доктор філологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Заступник головного редактора:

Мороз Людмила Володимирівна – кандидат філологічних наук, професор (відповідальний редактор) (Рівненський державний гуманітарний університет).

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Деменчук Олег Володимирович – доктор філологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Івашкевич Едуард Зенонович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Михальчук Наталія Олександрівна – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павелків Катерина Миколаївна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Петренко Оксана Борисівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Сойчук Руслана Леонідівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Бісовецька Людмила Андріївна – кандидат філологічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет);

Кучма Тетяна Валерівна – кандидат філологічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет);

Лук'яник Людмила Василівна – кандидат педагогічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет);

Ніколайчук Галина Іванівна – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Романюк Світлана Констянтинівна – кандидат філологічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет);

Ясногурська Людмила Михайлівна – кандидат філологічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет).

Затверджено Вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету
(протокол № 12 від 30.10.2025 р.).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Пластова, 31. Рівненський державний гуманітарний університет

- червоний – підмет (*I, You, He, She*),
- синій – дієслово (*see, like, play*),
- зелений – додаток (*a cat, a ball, the sun*).

Варіації вправи:

1. «Mix & Match» – картки розкидані на столі, діти обирають картки і складають власні речення.
 2. «Sentence race» – дві групи дітей складають речення на швидкість, хто правильно складе більше речень за 1 хвилину.

3. «Add an adjective» – додається ще одна картка для прикметників (*big, small, red*): *I see a big cat*.

2. «Picture story»

Мета: розвиток логічного мислення та навичок монологічного мовлення.

Діти отримують серію картинок і складають коротку розповідь англійською мовою.

Приклад: *First I see the sun. Then I play outside. Finally, I go home.*

Варіації вправи:

1. «Predict the story» – педагог показує першу картинку, діти прогнозують, що буде далі, використовуючи англійські слова.
 2. «Group story» – кожна дитина додає одне речення до спільної історії.
 3. «Story with props» – картинки доповнюються предметами або іграшками, щоб діти могли моделювати дії, що відбуваються в історії.

3. «Model-dialogue»

Мета: розвиток навичок діалогічного мовлення та комунікації.

Педагог демонструє діалог-модель, наприклад:

- *Hello! – Hello! What's your name? – My name is Ann.*
- Діти повторюють і поступово варіюють репліки: змінюють імена, предмети, запитання.

Варіації вправи:

1. «Role swap» – діти міняються ролями, щоб ознайомитися з різними частинами діалогу.
 2. «Add a question» – додається додаткове питання: *How old are you?* або *What do you like?*
 3. «Dialogue in context» – діалог відтворюється у міні-сценках: *At the shop, At the zoo, In the classroom*.
 [4; С. 26–28].

Завдяки таким вправам діти поступово переходять від наслідування мовного зразка до творчого використання мовних одиниць у нових ситуаціях [4, С. 26–28].

Висновки. Метод моделювання у навчанні англійської мови дітей старшого дошкільного віку є ефективним засобом формування іншомовної комунікативної компетентності. Він сприяє розвитку когнітивних процесів, підвищує пізнавальну активність і забезпечує емоційно позитивне ставлення дітей до вивчення іноземної мови. Систематичне використання різних видів моделювання — мовленнєвого, візуального, ситуативного — робить навчання у закладах дошкільної освіти більш усвідомленим, цікавим і результативним.

Перспективи подальших досліджень. Подальшого наукового вивчення потребує створення системи моделей і методичних рекомендацій для розвитку діалогічного та монологічного мовлення дошкільників, а також розроблення інтерактивних цифрових моделей для використання у змішаному навчанні (онлайн та офлайн). Доцільним є також проведення експериментальних досліджень ефективності різних видів моделювання у практиці ЗДО з метою визначення найбільш дієвих технологій формування іншомовної компетентності дітей.

ЛІТЕРАТУРА

1. Виготський Л. С. *Мислення і мова*. — К.: Освіта, 2017. — С. 27–28.
2. Кононко О. Л. *Розвиток пізнавальної діяльності дітей у дошкільному віці*. — К.: МЦФЕР-Україна, 2018. — С. 34.
3. *Програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі»* / наук. кер. О. Л. Кононко. — К.: ТОВ «МЦФЕР-Україна», 2019. — С. 330.
4. Шкваріна Т. М. *Сім законів ефективного навчання іноземної мови*. // Дошкільне виховання. — 2010. — № 7. — С. 26–28.
5. Янківська О. П. *Моделювання як засіб активізації пізнавальної діяльності дітей дошкільного віку*. — К.: Освіта України, 2016. — С. — 12.
6. Сорокіна О. І. *Використання наочного моделювання у формуванні мовленнєвих умінь дошкільників*. — Харків: ХНПУ ім. Г. С. Сковороди, 2018. — С. 45.

The article examines the essence and pedagogical possibilities of using the modeling method in the process of teaching English to children of senior preschool age. The advantages of using models as a means of forming foreign language competence are determined, examples of exercises and tasks using different types of modeling are given.

Keywords: modeling, English, senior preschool age, preschool educational institution, teaching.

УДК 373.3:811.111(07)

Галина СІЛКОВА, Владислав ОМЕЛЬЧУК

ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В УМОВАХ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

У статті проаналізовано нововведення до вивчення англійської мови, які мають за мету змінити підхід вчителів до навчання учнів, а з самих дітей зробити не стільки «знаючих», скільки «думаючих» людей.

Ключові слова: іношомовна освіта, компетентності, концентричний принцип, компетентнісне навчання, суб'єкт-суб'єктне навчання, мовний інвентар, вербальне та формувальне оцінювання.

Постановка проблеми. Спробуйте пригадати, як викладалась англійська мова у вашій школі. Викладання іноземної мови як у загальноосвітніх, так і в спеціалізованих школах, за програмою повинно починатися з 1 класу. А чи відповідно до плану відбувається цей процес? Відповідь знайти просто, запитавши школярів з різних міст, містечок та селищ. Учні кажуть, що в більшості шкіл навчання мови починається з третього, четвертого чи, навіть, п'ятого класів.

Для того, аби порахувати скільки всього років вивчається мова в школах не треба математичних надздібностей. За одинадцять років, в найкращій перспективі, діти мають від початкового рівня до високого опанувати мову. Проте результати Зовнішнього незалежного оцінювання (ЗНО) показують протилежне.

На сьогоднішній день спостерігаються істотні зміни у викладанні англійської мови в рамках Нової української школи.

Аналіз дослідження. Метою загальної середньої освіти, яка визначена в Законі України «Про освіту», є «різносторонній розвиток, виховання і соціалізація особистості, яка усвідомлює себе громадянином України, здатна до життя в суспільстві та цивілізованій взаємодії з природою, має прагнення до самовдосконалення і навчання впродовж життя, готова до свідомого життєвого вибору та самореалізації, трудової діяльності та громадянської активності». [1]

Відповідно до загальної мети освіти, метою іношомовної освіти є формування іношомовної комунікативної компетентності для безпосереднього та опосередкованого міжкультурного спілкування, що забезпечує розвиток інших ключових компетентностей і задоволення різних життєвих потреб дитини.

Насамперед у новому навчальному році вчитель усвідомлюватиме, що в центрі уваги – дитина і її потреби, і його завдання – створити атмосферу співпраці й комфорту, в ігровій формі познайомити дитину з англійською мовою, через діяльність і співпрацю з однокласниками зробити перші кроки у вивченні іноземної мови. Вчитель на уроці англійської мови буде активним, застосовувати прийоми комунікативного підходу, навчання через діяльність, принципи усного випередження тощо

Зміст навчання забезпечується єдністю предметного, процесуального та емоційно-ціннісного компонентів і створюється на засадах опанування іноземної мови в контексті міжкультурної парадигми, що передбачає ознайомлення з культурою народу, чию мову вивчають учні. Такий підхід зумовлює формування готовності до міжкультурної комунікації в межах типових сфер, тем і ситуацій спілкування, визначених навчальними програмами.

Однією з особливостей навчання іноземної мови є принцип концентричного пред'явлення тематичного матеріалу для організації спілкування в усній та письмовій формі протягом усього шкільного курсу. У зв'язку з цим одна і та ж тема може вивчатися впродовж кількох років. Освітньою програмою передбачається, що відповідно до мовного і загальнонавчального досвіду школярів вивчення таких тем поглиблюється у наступних класах, а тому повторення тематики зумовлюється саме зазначеним принципом. Освітні програми з іноземної мови є рамковими, а відтак не обмежують діяльність учителів у виборі порядку вивчення та змісту кожної теми. Деякі теми можуть вивчатись інтегровано. [3]

З 2018 - 2019 навчального року всі перші класи працюватимуть за компетентнісним навчанням. Згодом так навчатиметься вся початкова школа. Це означає, що основним для учнів буде не запам'ятовування інформації, а опановування компетентностями, що знадобляться в житті. Зміст типових освітніх програм початкової освіти має потенціал для формування у здобувачів таких ключових компетентностей:

1) спілкування державною (і рідною у разі відмінності) мовами, що передбачає уміння використовувати українознавчий компонент в усіх видах мовленевої діяльності, засобами іноземної мови популяризувати Україну, українську мову, культуру, традиції.

2) спілкування іноземними мовами, що передбачає можливість розуміти прості висловлювання іноземною мовою, спілкуватися нею у відповідних ситуаціях, оволодіння навичками міжкультурного спілкування, реалізується через предметні компетентності;

3) математична компетентність, що передбачає розв'язування комунікативних та навчальних проблем, застосовуючи логіко-математичний інтелект.

4) основні компетентності у природничих науках і технологіях, що передбачають описувати іноземною мовою природні явища, аналізувати та оцінювати їх роль у життєдіяльності людини.

5) інформаційно-цифрова компетентність, що передбачає вивчати іноземну мову з використанням спеціальних програмних засобів, ігор, соціальних мереж, створювати інформаційні об'єкти іноземними мовами, спілкуватися іноземною мовою з використанням інформаційно-комунікаційних технологій; застосовувати ІКТ відповідно до поставлених завдань.

6) уміння вчитися упродовж життя, що передбачає уміння самостійно працювати з підручником, шукати нову інформацію з різних джерел та критично оцінювати її, організовувати свій час і навчальний простір, оцінювати власні навчальні досягнення.

7) ініціативність і підприємливість, що передбачає уміння ініціювати усну, писемну, зокрема онлайн взаємодію іноземною мовою для розв'язання конкретної життєвої ситуації.

8) соціальна та громадянська компетентності, що передбачає формулювання власної позиції, співпрацювання з іншими на результат, спілкуючись іноземною мовою.

9) обізнаність та самовираження у сфері культури, що передбачає висловлення іноземною мовою власних почуттів, переживань і суджень.

10) екологічна грамотність і здорове життя, що передбачає пропагувати здоровий спосіб життя засобами іноземної мови.

Такі ключові компетентності, як уміння вчитися, ініціативність і підприємливість, екологічна грамотність і здорове життя, соціальна та громадянська компетентності можуть формуватися відразу засобами усіх навчальних предметів і є метапредметними. [6]

Інтегровані змістові лінії реалізуються під час вивчення іноземної мови у загальноосвітніх навчальних закладах. Діяльність та уміння із змістових ліній добираються відповідно до комунікативної потреби, тематики ситуативного спілкування, віку та рівня підготовленості учнів.

Початкова освіта передбачає поділ на два цикли – 1–2 класи і 3–4 класи, що враховують вікові особливості розвитку та потреб дітей і дають можливість забезпечити подолання розбіжностей у їхніх досягненнях, зумовлених готовністю до здобуття освіти. [3]

Головна мета навчання іноземної мови у початковій школі полягає у формуванні в учнів комунікативної компетентності, що забезпечується лінгвістичним, мовленнєвим і соціокультурним досвідом, узгодженим з віковими можливостями молодших школярів.

Для реалізації мети початкової загальної середньої освіти у процесі навчання іншомовного спілкування комплексно реалізуються освітня, виховна і розвивальна функції.

Освітня функція спрямована на:

✓ усвідомлення учнями значення іноземної мови для життя у мультилінгвальному та полікультурному світовому просторі;

✓ оволодіння знаннями про культуру, історію, реалії та традиції країн вивчуваної мови;

✓ залучення учнів до діалогу культур (рідної та іншомовної);

✓ розуміння власних індивідуальних особливостей як психофізіологічних засад для оволодіння іноземною мовою;

✓ формування вміння використовувати в разі потреби різноманітні стратегії для задоволення власних іншомовних комунікативних намірів (працювати з підручником, словником, довідковою літературою, мультимедійними засобами тощо).

Виховна функція сприяє:

✓ формуванню в учнів позитивного ставлення до іноземної мови як засобу спілкування, поваги до народу, носія цієї мови, толерантного ставлення до його культури, звичаїв і способу життя;

✓ розвитку культури спілкування, прийнятої в сучасному цивілізованому суспільстві;

✓ емоційно-ціннісному ставленню до всього, що нас оточує;

✓ розумінню важливості оволодіння іноземною мовою і потреби користуватися нею як засобом спілкування.

Розвивальна функція сприяє розвитку в учнів:

✓ мовних, інтелектуальних і пізнавальних здібностей;

✓ готовності брати участь в іншомовному спілкуванні;

✓ потребу подальшого самовдосконалення у сфері використання іноземної мови;

✓ здатності переносити знання й уміння у нову ситуацію шляхом виконання проблемно-пошукової діяльності.

Зміст навчання іноземної мови у початковій школі добирається відповідно до психо-фізіологічних особливостей учнів молодшого шкільного віку. Вимоги до дітей, які розпочинають навчання у початковій школі, мають враховувати досягнення попереднього етапу їхнього розвитку [4].

Зберігаючи наступність із дошкільним періодом дитинства, початкова школа забезпечує подальше становлення особистості дитини, її фізичний, інтелектуальний, соціальний розвиток; формує здатність до творчого самовираження, критичного мислення, виховує ціннісне ставлення до держави, рідного краю, української культури, пошанування своєї гідності та інших людей, збереження здоров'я [2].

Вчителям, які викладають іноземну мову на початковому етапі, слід пам'ятати, що учні початкової школи ще не достатньо володіють лінгвістичними поняттями рідної мови. Тому граматики можна навчати імпліцитно без металінгвістичних термінів, наприклад, допоміжне дієслово, артикль тощо. Частина граматичного матеріалу вивчається на рівні лексичних одиниць: учні засвоюють окремі граматичні явища у мовленнєвих зразках та контексті і їм не потрібно пояснювати морфологічні та синтаксичні зв'язки між частинами мови або структурними одиницями, що входять до зразка.

Мовний інвентар є орієнтовним і добирається відповідно до комунікативної ситуації, потреб учнів та принципу концентричного навчання. Він не є метою навчання, тому й не розглядається як окремі лексичні або граматичні теми.

Контроль і оцінювання навчальних досягнень з іноземних мов учнів 1-х класів здійснюється відповідно до загальних орієнтовних вимог до контролю та оцінювання навчальних досягнень учнів початкової школи на суб'єкт-суб'єктних засадах, що передбачає систематичне відстеження їхнього індивідуального розвитку у процесі навчання. За цих умов контроль-оцінювальна діяльність набуває для здобувачів формувального характеру. Контроль спрямований на пошук ефективних шляхів поступу кожного здобувача у навчанні, а визначення особистих результатів здобувачів не передбачає порівняння із досягненнями інших і не підлягає статистичному обліку з боку адміністративних органів. Упродовж навчання в початковій школі здобувачі освіти опановують способи самоконтролю, саморефлексії і самооцінювання, що сприяє вихованню відповідальності, розвитку інтересу, своєчасному виявленню прогалин у знаннях, уміннях, навичках та їх корекції.

Навчальні досягнення здобувачів у 1-2 класах підлягають вербальному, формувальному оцінюванню, у 3-4 – формувальному та підсумковому (бальному) оцінюванню.

Формувальне оцінювання має на меті: підтримати навчальний розвиток дітей; вибудовувати індивідуальну траєкторію їхнього розвитку; діагностувати досягнення на кожному з етапів процесу навчання; вчасно виявляти проблеми й запобігати їх нашаруванню; аналізувати хід реалізації навчальної програми й ухвалювати рішення щодо корегування програми і методів навчання відповідно до індивідуальних потреб дитини; мотивувати прагнення здобути максимально можливі результати; виховувати ціннісні якості особистості, бажання навчатися, не боятися помилок, переконання у власних можливостях і здібностях. Воно є словесним і не допускає заміни оцінок іншими зовнішніми атрибутами (зірочками, смайликами тощо), оскільки вони лише підміняють бальну форму. Такий характер оцінювання можна забезпечити використанням мовного портфоліо, основна суть якого полягає в тому, щоб показати все, на що здібні учні. Через твердження «Я знаю», «Я вмію» акцентуються навчальні досягнення учнів, розвивається здатність до самооцінювання, поступово збільшується відповідальність за власне навчання.

Підсумкове оцінювання передбачає зіставлення навчальних досягнень здобувачів з конкретними очікуваними результатами навчання, визначеними освітньою програмою. [5]

Висновок. Початковий етап навчання іноземної мови є надзвичайно важливим, оскільки в цей період закладаються психолінгвістичні основи іншомовної комунікативної компетентності, необхідні та достатні для подальшого її розвитку й удосконалення. Тут відбувається становлення засад для формування умінь сприймати на слух, говорити, читати й писати іноземною мовою у межах визначених програмою результатів навчально-пізнавальної діяльності учнів, що узгоджуються із Загальноєвропейськими Рекомендаціями з мовної освіти.

Початкова освіта – це перший рівень повної загальної середньої освіти, який відповідає першому рівню Національної рамки кваліфікацій. Метою початкової освіти є всебічний розвиток дитини, її талантів, здібностей, компетентностей та наскрізних умінь відповідно до вікових та індивідуальних психофізіологічних особливостей і потреб, формування цінностей та розвиток самостійності, творчості, допитливості, що забезпечують її готовність до життя в демократичному й інформаційному суспільстві, продовження навчання в основній школі. [4]

У початковій школі важливо зацікавити учнів вивченням іноземної мови, викликати в них позитивне ставлення до предмета, вмотивувати необхідність володіння іноземною мовою як засобом міжкультурного спілкування.

Рекомендуємо вчителям іноземної мови, які працюватимуть у перших класах дотримуватись таких положень:

- ❖ Особливу увагу приділяти усним рецептивним і продуктивним видам діяльності та відповідним комунікативним умінням - сприйманню на слух і говорінню. Зокрема в першому класі домінуючим повинно бути слухання, щоб учні мали змогу якомога більше чути нову мову.

- ❖ Заохочувати своїх учнів спілкуватись якомога більше іноземною мовою, навіть на елементарному рівні.

- ❖ Використовувати на уроці прості види роботи, щоб діти могли їх зрозуміти.

- ❖ Добирати завдання в межах можливостей дітей; завдання повинні бути досяжними, але у той же час достатньо стимулюючими, для того, щоб діти були задоволені своєю роботою в кінці кожного уроку.

- ❖ Давати чіткі та прості інструкції, щоб діти зрозуміли, що від них очікується.

- ❖ Використовувати короткі види роботи. Увага та зосередженість дітей є нетривалими. Діти, зазвичай, втрачають інтерес до діяльності, якщо вона занадто довга і складна.

- ❖ Використовувати комунікативно ігрову методику. Гра є невід'ємною частиною життєвого досвіду дитини. Саме через гру діти пізнають навколишній світ, отримують знання та розвивають уміння. Ігри не лише підвищують мотивацію, вони є найважливішим способом навчання молодших школярів.

- ❖ Використовувати пісні, римівки, чанти, короткі історії, щоб зробити урок приємнішим та веселішим.

- ❖ Використовувати багато наочності; вона допомагає дітям зрозуміти мову.

- ❖ Більше уваги зосереджувати на спілкуванні, а ніж на граматиці.

- ❖ Не навчати більше чотирьох або п'яти одиниць мовного інвентаря одночасно на одному уроці.

Принцип «менше - це більше» повинен застосовуватися під час навчання іноземної мови, оскільки існує межа

нового матеріалу, який наймолодші школярі можуть засвоїти. Вихід за межі можливого, зазвичай, викликає розчарування і відчуття невдачі.

❖ Не змінювати імена дітей на іноземний манер. Слід обережати ідентичність та імена дітей незалежно від того, якою мовою вони спілкуються. [7]

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про освіту» – [Електронний ресурс]. Режим доступу: www.mon.gov.ua
2. Концепція Нової української школи – [Електронний ресурс]. Режим доступу: www.mon.gov.ua
3. Державний стандарт початкової загальної освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.mon.gov.ua/index.php/ua/>.
4. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / Науковий редактор українського видання доктор пед. наук, проф. С.Ю. Ніколаєва. – К.: Ленвіт, 2003. – 273 с.
5. Наказ МОН України від 21.03.2018 № 268 «Про затвердження типових освітніх та навчальних програм для 1-2-х класів закладів загальної середньої освіти» Режим доступу: www.mon.gov.ua
6. Савченко О.Я. Ключові компетентності – інноваційний результат шкільної освіти / О.Я. Савченко // Рідна школа. – 2011. – № 8–9. – С. 4–8.
7. Методичні рекомендації для вчителів іноземних мов-учасників всеукраїнського експерименту «Розроблення і впровадження навчально-методичного забезпечення початкової освіти в умовах реалізації нового Державного стандарту початкової загальної середньої освіти» щодо викладання з іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах у 2017/2018 навчальному році. (Додаток до листа МОН України від 15.09.2017 №91/9-503). Режим доступу: www.mon.gov.ua

The article analyzes innovations in the study of English that aim to change the approach of teachers to teaching students, and from the children themselves to make not so much "knowledgeable" as many "thinking" people.

Keywords: foreign language education, competence, concentric principle, competence training, subject-subject teaching, language inventory, verbal and formative assessment.

УДК 78.016:811

Людмила ЛУК'ЯНИК, Леся КОТЯШ, Наталія МІЛЬТО

ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ У КОНТЕКСТІ ЗМІСТОВИХ ЛІНІЙ «БЕЗПЕКА» ТА «ДОБРОБУТ» НА УРОКАХ «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ»

Формування критичного мислення у молодших школярів у межах змістових ліній «Безпека» та «Добробут» є невід'ємною частиною сучасної освітньої парадигми. Інтегрований курс «Я досліджую світ» створює сприятливі умови для того, щоб діти не лише отримували знання, а й навчалися мислити, аналізувати, приймати зважені рішення та діяти у реальному житті.

Ключові слова: мислення, учень, безпека, добробут, світ.

Актуальність проблеми. Однією з основних вимог до обов'язкових результатів навчання в сучасній початковій школі визначаємо уміння самостійно мислити – критично та системно. Здобувачі освіти повинні бути вмотивованими мислити критично, використовуючи те, що вони знають для покращення власного життя та життя суспільства. На потенціал розвитку критичного мислення спрямовують чинні документи (Концепція НУШ, Державний стандарт початкової освіти). Саме тому сьогодні проблема розвитку критичного мислення потребує дослідження у дидактичній площині задля розробки реальних педагогічних моделей, що можуть бути запроваджені в освітній процес закладу загальної середньої освіти.

Сучасна початкова освіта орієнтується на формування в учнів не лише предметних знань, а й ключових компетентностей, серед яких критичне мислення посідає провідне місце. В умовах стрімкої зміни інформаційного середовища вміння аналізувати, оцінювати та робити усвідомлений вибір стає необхідною складовою життєвої компетентності молодших школярів.

Особливої актуальності розвиток критичного мислення набуває у тематичному контексті змістових ліній «Безпека» та «Добробут» на уроках інтегрованого курсу «Я досліджую світ», адже саме ці напрями спрямовані на формування відповідальної, обачної та соціально зрілої поведінки.

Ступінь розробки теми у науковій літературі. Дослідженню критичного мислення присвятили свої праці багато науковців. Цей феномен у своїх науково-педагогічних працях досліджували **вітчизняні науковці:** О. Захаренко, І. Волков, М. Гудзик, Є. Ільїн, С. Лисенкова, Т. Гончарова, Н. Волкова, М. Фіцула, В. Лозова, М. Вашуленко, О. Савченко, І. Підласий, С. Кульневич, Н. Бордовська, А. Реан, І. Харламов, В. Козира, Т. Воропай, О. Пометун, С. Терно, О. Тягло та інші.

Ефективні шляхи формування критичного мислення учнів пропонували у свій час також **закордонні вчені:** Д. Клустер, А. Бідл, Д. Кларк, Р. Енніс, Е. Норріс, Д. Халперн, М. Ліпман, Р. Пауль, Д. Брукфілд, Д. Халперн та ін.

Виклад основного матеріалу дослідження. Теоретичні засади формування критичного мислення

ЗМІСТ

Людмила МОРОЗ РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ КОНЦЕПТУ SPEECH В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ ТА МОВЛЕННІ	3
Наталія МІЧУДА ВЕРБАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТУ РУХ/MOTION В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ	6
Галина СІЛКОВА, Богдан КОЗЕЛ АНГЛІЙСЬКА МОВА ЯК ГЕОПОЛІТИЧНИЙ ФЕНОМЕН У КОНТЕКСТІ СПРИЙНЯТТЯ ПУБЛІЧНИМИ УПРАВЛІНЦЯМИ В УКРАЇНІ	9
Тетяна ЧЕРНІГОВЕЦЬ, Тетяна ХЕВЗЮК ВПРОВАДЖЕННЯ ІНОЗЕМНИХ ЦИФРОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОБОТИ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ	13
Людмила МОРОЗ, Наталія САВИЧ СПЕЦИФІКА ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ У МОЛОДШІЙ ШКОЛІ	16
Світлана РОМАНЮК, Галина КУЗЬМИЧ БІЛІНГВІЗМ У РАННЬОМУ ДИТИНСТВІ: ПЕРЕВАГИ ТА ВИКЛИКИ	20
Людмила ЯСНОГУРСЬКА, Микола ФІЛОНЧУК ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ЦИФРОВУ ЕПОХУ	21
Людмила ЯСНОГУРСЬКА, Марія ЛОГАЩУК ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ СТУДЕНТАМИ	26
Владислав КОВАЛЮК, Софія БУЯН ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ВИКОРИСТАННЯ ТРАДИЦІЙНИХ ТА НОВІТНІХ МЕТОДИК ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ	31
Людмила ЯСНОГУРСЬКА ЗНАЧЕННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	35
Наталія ДАНІЛОВА, Аліна СКРИПНЮК ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОЇ МОТИВАЦІЇ ДО ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЗА ДОПОМОГОЮ СУЧАСНИХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ	39
Наталія МІЧУДА, Дарина КАМІНСЬКА ІНТЕГРАЦІЯ У НАВЧАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	42
Алла ДУБРОВА СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ	46
Світлана РОМАНЮК, Юлія МОСНІЦЬКА ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ У ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ДІТЬМИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	52
Людмила МОРОЗ, Олена БОСАК СУЧАСНІ МЕТОДИ ТА ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ	54
Людмила ЯСНОГУРСЬКА, Сніжана ТРОФІМЧУК ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ В КОНТЕКСТІ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ	58
Вероніка ТРОФІМЧУК ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ПРИ ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ	61
Ольга КОЗЛЮК, Галина ЗЕНЬ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ДОШКІЛЬНИКАМИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ	66
Наталія МІЧУДА, Лариса ЛИНДА НАВЧАННЯ ДІТЕЙ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В УМОВАХ ГУРТКОВОЇ РОБОТИ В ЗДО	68
Іванна КРАЛЯ, Вікторія ВОЛОШИН ВИКОРИСТАННЯ МЕМІВ У ВИКЛАДАННІ ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ	70
Світлана РОМАНЮК, Маргарита КУШНІР ІГРОВІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ДИТЯЧОМУ САДКУ	74
Лілія ДЕНИСЮК, Уляна КРИСЮК ПІСНІ, ВІРШИКИ ТА КАЗКИ ЯК ЕФЕКТИВНІ ЗАСОБИ РАННЬОГО ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	76
Оксана ГУМІНСЬКА, Анастасія КУШНІРУК ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ДОШКІЛЬНИКАМИ ЗАСОБАМИ ПІСНІ	79
Оксана КОСАРЕВА, Вікторія ЄВТУШОК ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ДИДАКТИЧНИХ ІГОР У НАВЧАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	81
Іванна КРАЛЯ, Ірина ЧУМАК ДОШКІЛЬНЯТА ТА ІНОЗЕМНА МОВА: ЕФЕКТИВНІ СТРАТЕГІЇ ВИВЧЕННЯ	83
Тетяна КРИЖАНОВСЬКА, Соломія БАЙЧУРА ВПЛИВ МУЗИКУВАННЯ НА ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ДІТЕЙ ШКІЛЬНОГО ВІКУ	85
Клавдія ДЖЕДЖЕРА, Євгенія МАЦОЛА МЕТОДИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ УЧНІВ З ПОРУШЕННЯМ СЛУХУ, ЗОРУ, МОВЛЕННЯ	87
Оксана КОСАРЕВА, Людмила ЄВТУШОК ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ МОДЕЛЮВАННЯ У НАВЧАННІ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	91
Галина СІЛКОВА, Владислав ОМЕЛЬЧУК ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В УМОВАХ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ	92
Людмила ЛУК'ЯНИК, Леся КОТЯШ, Наталія МІЛЬТО ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК	

КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ У КОНТЕКСТІ ЗМІСТОВИХ ЛІНІЙ «БЕЗПЕКА» ТА «ДОБРОБУТ» НА УРОКАХ «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ»	96
Микола ОСТАПЧУК, Ольга АНТОНЮК FEATURES OF RECEIVING SOCIAL SERVICES BY INTERNALLY DISPLACED PERSONS (UKRAINE, PERIOD 2022-2025)	98
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ	103
ЗМІСТ	105

Наукове видання

**ФІЛОЛОГІЧНА ОСВІТА:
ТЕОРІЯ, МЕТОДИКА, ПРАКТИКА**

Збірник наукових праць

Наукові записки
Рівненського державного
гуманітарного університету

Заснований у 2009 р.

Відповідальний редактор збірника
Петрівський Я.Б.

Відповідальний за підготовку збірника до видання
Мороз Л.В.

Технічний редактор
Ковалюк В.В.

Комп'ютерна верстка
Ковалюк В.В., Ясногурська Л.М.

Формат 60x84 1/8. Папір офсетний № 1. Гарнітура Times New Roman.
Ум. друк. арк. 24,02. Обл. вид. арк. 17.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Пластова, 31
Рівненський державний гуманітарний університет.

Філологічна освіта: теорія, методика практика: Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Рівне: Ю. Кукса, 2025. 108 с.

ISBN 978-617-8672-32-4

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем викладання іноземної мови, філології, теоретико-методологічних, культурологічних, літературознавчих, мовознавчих проблем спілкування.

Матеріали можуть бути корисними для науковців, працівників навчальних закладів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

УДК: 81'243

Видавець Юрій Кукса
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
серія ДК № 8301 від 9 травня 2025 р.
вул. Київська, 36, м. Рівне, 33000;
097 42 66 444

Видання розміщене на сайті:
<http://www.repository.rshu.edu.ua/>

